

Е. С. Рассудина

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

**АКСИОЛОГИЧЕСКИЕ КОНЦЕПЦИИ КАТОЛИЧЕСКИХ ФИЛОСОФОВ XX В.:
Д. ФОН ГИЛЬДЕБРАНД И Т. ШЛИПКО**

Посвящено аксиологическим теориям католических философов XX в. Д. фон Гильдебранда и Т. Шлипко. Кратко изложены основные моменты их учений, особое внимание уделено вопросам природы моральных ценностей и связи между ценностной и личностной сферами. Показано, что Д. фон Гильдебранд и Т. Шлипко стремились доказать правомочность и актуальность в современном мире положений традиционной моральной теологии католической Церкви, применяя для этого новейшую методологию и представления о личности, которые являются ныне общепринятыми.

Ключевые слова: ценность, важность, ответ, образец, совершенство, личность.

Kateryna Serhiivna Rassudina

Taras Schevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

**AXIOLOGICAL CONCEPTS OF 20TH-CENTURY CATHOLIC PHILOSOPHERS:
D. VON HILDEBRAND AND T. ŚLIPKO**

Understanding of values and attitude towards them have always been an object of interest for religious thinkers. For many centuries, Catholic moral theology has formed and tried to justify a kind of teaching about absolute and objective values that regulate human behavior. In 20th century this task did not lose its importance for philosophers who used new methodologies and improved conceptions of personality. D. von Hildebrand and T. Ślipko were among them.

The German phenomenologist D. von Hildebrand developed an original conception of three categories of the important, which helped him explain the feature of person to be motivated to act by objects with completely different properties. He distinguishes between subjectively satisfying, objectively important and important in itself or value. At the same time, D. von Hildebrand focuses on value as a category of the important, which requires a special, regulated by morality attitude of the person. His idea of response to something important in the object shows person as a free and active subject who is responsible for his or her relations with reality.

Polish Thomist T. Ślipko sees value as a specific category of reality, which is objective, but is experienced subjectively. Value for him is a pattern according to which a person is called to improve his or her humanity. T. Ślipko distinguishes between absolute values (including moral) and relative ones, which are created by people in history and are changeable. The end of person's existence, in his opinion, is self-improvement, the development of oneself as a subject capable of recognizing values-patterns and changing oneself according to them.

Both D. von Hildebrand and T. Ślipko emphasize the connection between the value and personal spheres. Both philosophers are true to the traditional Catholic moral teaching and personalist principles. The contribution of D. von Hildebrand and T. Ślipko to axiology is important for those Catholic thinkers who are trying in practice to solve in a Christian way complex moral problems of our time.

Keywords: value, impotency, response, pattern, perfection, person.

УДК [316.728 : 394.011]

DOI:10.17721/sophia.2020.15.11

Б. Е. Носенок, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-3034-9217

e-mail: danynosenock@gmail.com

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ПРОСТІР КУЛЬТУРАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розкрито логіку процесу становлення культуральних досліджень у позаакадемічному просторі. Досліджено інтелектуальні спільноти, дискусійні клуби та філософські кафе, значну увагу приділено також дослідженню специфіки діяльності кола "Еранос". Застосовано метод історичної реконструкції, який визначається центральним у даному дослідженні. Охарактеризовано особливості функціонування інтелектуальних спільнот, які розкриваються за допомогою ідеографічного та діахронічного методів. Підкреслено важливість мультидисциплінарної методології, яка дозволяє надати характеристику культуральних досліджень на протилежності дослідженням культурним. Використано системний метод, який виявляється необхідним при демонстрації значущості публічного простору для процесу розгортання культуральних досліджень. Визначено, що культуральні дослідження є абстрактно-теоретичними формуваннями, оскільки вони не спираються на емпіричний матеріал. З'ясовано, що культуральні дослідження характеризуються чистою теоретичною спрямованістю, а їх оформлення відбувалося інакше, ніж у англосаксонській гуманітаристиці, а однією з форм розвитку таких досліджень є, зокрема, поява нових ідей у спільнотах неакадемічної спрямованості. Доведено, що публічний простір відіграє головною роль у здійсненні діяльності різних видів інтелектуальних спільнот.

Ключові слова: культуральні дослідження, інтелектуальні спільноти, дискусійні спільноти, "Еранос", мультидисциплінарність, публічний простір, філософські кафе.

Актуальність роботи. Нові інтелектуальні віяння та тенденції формуються не лише академічними інституціями та науковцями. Дискусійні та інтелектуальні спільноти, філософські клуби як приклади простору, котрий розгортається раптово, стрибкоподібно, теж виступають осередками зародження нового знання. Публічний простір як реальна сфера безпосередньої взаємодії людей дає поштовх до розвитку культуральних досліджень. Салони, літературні кав'ярні та різноманітні закриті клуби сприяли поширенню філософських ідей, популяризації теоретичних конструкцій у галузі історії культури. "Еранос", зокрема, є одним із найвідоміших позаакадемічних осередків. Дослідження публічного простору, культури філософської дискусії, "соціабельності" та альтернатив офіційним інституціям сьогодні не втратило актуальності. Зростає увага до постаті так званого публічного інтелектуала, до впливу філософів, авторитетів на розвиток соціокультурного простору. Це приводить до визнання необхідності дослідження про-

блеми відкритості, а особливо такого її прояву, як діяльність інтелектуальних кіл.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У ході написання статті було використано праці Ю. Габермаса, який, зокрема, звертається до дослідження таких феноменів, як публічний простір та так звана сфера відкритості. Схожих питань торкається у своїх працях Х. Арндт. Дослідниця розглядає публічний простір як сферу, де люди взаємодіють безпосередньо. Це відрізняє її погляд від позиції інших дослідників, надбання яких було використано при написанні даного тексту. Тематика статті вимагає розкриття логіки появи нових форм знання. Цей аспект було розкрито через звертання до концепції Г. Зіммеля, яка стосується поняття культури та такої її визначальної риси, як трагічність. Праця мислителя робить можливим розуміння процесу формування нових культурних форм та, відповідно, застарівання старих. Д. В. Броком підкреслюється, що сьогодні філософія та культурологія звер-

нули увагу на сферу публічності. На думку дослідника, це новий поворот у гуманітаристиці. Аналіз особливостей "сфери відкритості", розпочатий Ю. Габермасом, викликав інтерес і серед вітчизняних філософів та культурологів. Зокрема, було проведено круглий стіл щодо філософії у публічному просторі. Між тим тут також розглядалося питання стосовно академічності й популярності знання. Одна з головних проблем – роль інтелектуала у контексті сучасності. Це ж питання цікавить і французького мислителя М. Онфре. Йому належать роздуми про велич філософії та її нещастя. Е. Рудинеско також вивчає це питання. Вона намагається визначити специфіку діяльності інтелектуальних спільнот, звертаючись до біографій таких постатей, як Ж. Кангієм, Л. Алютоссер, Ж.-П. Сартр та ін. Для даної статті ми обрали "Еранос" – філософський клуб, інтелектуальну дискусійну спільноту. Діяльність "Ераносу", зокрема, розглядається у роботах І. Прогоффа. Про це також пише в однойменній статті М. Колеснік. "Еранос" не є єдиним позаакадемічним колом, де розвивалися культуральні дослідження. Інша форма публічного простору, яка нас цікавить, – "філософські кав'ярні". Серед дослідників особливостей "філософських кав'ярень" можна згадати: С. Кале, С.-А. Коффіне, К. Курува. Даної проблематики торкаються в тому числі М. Сімонз та Дж. Гленн, який звертається до даного феномену в цілому, намагаючись виокремити деякі загальні риси "філософських кав'ярень". Отже, форми інтелектуального життя відрізняються мінливістю. На цю відмітну ознаку звертають увагу, зокрема, Р. Коллінз та С. Хазарзінг. Прця М. Рубін допомогла виявити логіку відмінностей між культурними та культуральними дослідженнями.

Мета статті. Розкриття специфіки процесу розгортання культуральних досліджень у рамках позаакадемічних інтелектуальних та дискусійних спільнот. Особлива увага звертається на діяльність кола "Еранос" та філософських і літературних кав'ярень.

Методологія дослідження. Одним з основних методів нашого дослідження є історична реконструкція на базі письмової спадщини. Інтелектуальні спільноти представлені з позиції застосування ідеографічного та діахронічного методів. Культуральні дослідження також вимагають застосування мультидисциплінарної методології, пов'язаної із самим виникненням цього предмету вивчення. Представлення розвитку культуральних досліджень у рамках становлення публічного простору потребує також звертання до системного методу.

Виклад основного матеріалу. Культура характеризується глибинним дуалізмом. На думку німецького філософа Г. Зіммеля, трагедія культури виходить саме з вищезначеного дуалізму як її визначальної риси. Дослідник не дає чіткого визначення культури, між тим згадує досить багато її особливостей. Г. Зіммель, описуючи культуру, безперечно, перебуває в контексті "філософії життя". Зокрема, він пише: "...культура є шляхом від замкненої єдності через розкриті множинність до розкритої єдності" [2, с. 447]. Що являє собою (історичний) культурний процес за Г. Зіммеlem? Перш за все, філософ зазначає, що життя рухається від смерті до буття та навпаки – від буття до смерті. У цій же логіці мислитель перебуває, коли пише, що життя схильне до постійного породження нових форм. Коли народжуються нові форми, автоматично руйнуються форми старі, тобто колишній спосіб "оформлення" культури. З одного боку, культура є результатом "праці" стихії життя. Культура сама створює та руйнує форми – це невід'є-

мна частина її нескінченного прагнення до росту, а також мінливості як сутнісної риси культури. Цей процес підкреслює вагомість ролі "волі, розуму, індивідуальності та характеру, силі та настроям окремих душ (а також спільнот)" [2, с. 452]. Всі ці сили впливають на "оформлення" культури. Ми робимо закономірне припущення про те, що досліджувані нами інтелектуальні спільноти є виявом сил волі, розуму та індивідуальності, про які пише Г. Зіммель.

Але перед тим, як перейти безпосередньо до окреслення специфіки та ролі інтелектуальних спільнот у процесі породження нових культурних форм, необхідно з'ясувати, завдяки чому уможливується діяльність таких спільнот. Тому ми повинні звернутися до аналізу такого явища, як публічний простір. Цей об'єкт можна розглядати у логіці "кінця природи", який, однак, не означає планомірного чи плавного розвитку, де немає місця стихійності та катаклізмам. Такий "кінець природи", який ми аналізуємо тут, виходячи з концепції "філософії життя", не забезпечує, між тим, спокійного розвитку статистики. Це, зокрема, дозволяє зберігати цілісність культурного універсуму.

Ю. Габермас розширює дану проблематику та пише про сферу відкритості. Остання вимагає наявності публіки. При аналізі публіки необхідно звернутися до формули, яку власне й наводить Ю. Габермас. Дослідник пояснює сутність публіки (*le public*) через взаємодію читачів (*les lecteurs*), глядачів (*les spectateurs*) та, відповідно, слухачів (*les auditeurs*) у межах певного просторово-часового відрізка [1, с. 75]. При цьому слухачі об'єднуються через синхронність процесу слухання, читачі – через об'єкт, на якому зосереджується візуальна увага, а глядачі, які водночас виступають і у ролі слухачів, набувають цілісності через єдність локації (але це твердження справедливе лише для періоду, що передувало появі масового телебачення).

Соціологи зазвичай розмежовують публіку та аудиторію. Публіка – це деяка спільність людей, яка досягається спільністю простору. Для аудиторії ж визначальним виступає швидше час. Ю. Габермас вважає, що публіка формується у соціокультурному просторі Франції XVII ст. У даному випадку публікою виступають ті, хто є адресатами (тобто споживачами) певного культурного продукту, а також експерти та критики (тобто люди, наділені правами оцінювати культурний продукт). Коли ми досліджуємо інтелектуальні спільноти у контексті публічного простору, то звертаємо увагу саме на ситуації, коли як публіка розглядаються одночасно і споживачі, і виробники певного культурного продукту. Така ситуація – це відмітна риса діяльності інтелектуальних, а також дискусійних спільнот, літературних клубів та філософських кав'ярень. Ці спільноти спочатку існували як анклав, салони та, відповідно, кафе (політичні, літературні, філософські тощо). Подібні об'єднання були популярні у Франції, починаючи з епохи Просвітництва (XVIII ст.). Кав'ярні, де збиралися люди, що мали спільність інтересів, відвідували приватні особи. Більша частина відвідувачів – це прошарок бюргерів з академічною освітою. При цьому кав'ярні дозволяли не звертати увагу на статус, соціальну ієрархію чи соціокультурну стигматизацію відвідувачів. Ми можемо говорити про такі спроби об'єднання та розгортання публічного простору, як про перші спроби реалізації принципу рівного, демократичного обміну знаннями та ідеями. 1848 рік – час, коли відбулася французька буржуазно-демократична революція, – значно прискоро-

рив цей процес [14]. Що так, відтак, публіка? Це деяка формально не організована група людей, які відрізняються спільністю інтересів, що усвідомлюються ними через безпосереднє спілкування.

Доречно припустити, що структури відкритості, про які пише Ю. Габермас, послуговували стимулом до розгортання так званого публічного повороту у філософії (*public turn*). Взагалі ж "публічний поворот" характеризує ситуацію у полі соціогуманітарних наук, коли після 1968 р. почало спостерігатися зростання попиту на це знання, що розвивалося поза інституційним академічним середовищем. Під філософом у даному випадку мається на увазі не вузький спеціаліст, а інтелектуал, який проблематизує у своїх працях чи публічних висловах широке коло питань. Культуральні дослідження привносять до сфери теоретичної культурології елементи мультидисциплінарності, але між тим вони виходять саме з поля філософії. Проблематика культуральних досліджень розкривається в роботах учасників міжнародного дискусійного клубу "Еранос" [7], а також проголошується в ході зібрань інтелектуалів-відвідувачів філософських кав'ярень ("філокав'ярень"), модерну традицію яких прийнято зводити до "Кафе маяків" Марка Соте. Зазвичай тут панує атмосфера відкритості, толерантності, плюралізму та демократичних настроїв у цілому. На демократичній основі філософських кав'ярень наголошує і С.-А. Коффіне, коли характеризує популярні питання дискусій у цьому просторі, а саме:

- Чи є любов ілюзією?
- Чи потрібна суспільству мораль?
- Як примирити необхідність сумніву з упевненістю у переконаннях?
- Чи варто переосмислювати демократію?
- Що таке щастя?
- Чим є для мене Інший?
- Індивідуалізм – це реальна практика чи соціальна пастка?
- Навіщо поспішати?
- Наскільки далеко може простягатися свобода окремої людини?

Як бачимо, хоча деякі питання є важливими для суспільного життя в цілому, більшість питань все ж носить екзистенціальний характер [9, р. 40]. Постійним мотивом були теоретичні дискусії щодо проблеми демократії та анархії [11]. Своєрідність культуральних досліджень проявляється тут у тій же дифузності, яка супроводжує появу "літературизованої", "поетизованої філософії", а також "філософізованої літератури". "Публічний поворот" означає, що сфера впливу інтелектуала розширюється й на ті області, які не є його вузькою спеціалізацією [8]. Гарну метафору до цього процесу підібрав, зокрема, Дж. Гленн, назвавши подібний спільний простір місцем для вправлення у "мисленні-разом" [12].

Зазначену тему неможливо повноцінно розкрити без звертання до стилю / образу життя інтелектуала. Е. Рудинеско у культовій книзі "Філософи в обіймах бурі" описує один із найбільш плідних етапів у розвитку французької інтелектуальної думки. Це період, нахненний Другою світовою війною, Голокостом, Резистансом, а також "студентською революцією" ("ірреволюцією") 1968 р. Зокрема, "травень 1968-го", на думку дослідниці, був сповнений значним "громадсько-екзистенційним досвідом" [6, с. 7]. Розчарування у минулих "культурних формах" та ідеалах призвели до вкорінення думки про те, що "філософування" має здійснюватися й поза інституційними межами. Інтелектуа-

ли, об'єднані навколо Ж.-П. Сартра та С. де Бовуар, збиралися за адресою бульвар Сен-Жермен, 172 у славнозвісному *Café de Flore*. Мислителі не лише працювали в кафе над написанням своїх праць, але також спілкувалися з громадськими діячами, політиками, митцями письменниками, акторами та власними учнями [16]. Врешті-решт, у просторах таких кав'ярень оформлюються у цілісність інтелектуальні спільноти. Друге за популярністю кафе, де можна було, наприклад, зустріти Р. Арона, розташовувалося на площі Сен-Жермен-де-Пре, 6. Це *Les Deux Magots*. Існували й закриті кав'ярні спільноти, де були не раді небажаним гостям. Атмосфера була тут менш демократична, ніж у двох попередніх кафе. У досить буржуазному *Lipp* на бульварі Сен-Жермен, 151 можна було зустріти М. Мастоаянні чи Ф. Міттерана. Власне, прірва між дослідниками, котрі приділяють увагу предмету власних розвідок "8 годин на день", та інтелектуалами, що створюють нові приводи для розмислів, істотна. Ця прірва коріниться саме в образі життя інтелектуала, про який М. Онфре влучно пише: "Важко уявити собі, щоб Епікур був епікурейцем з 9 години до полудня, а потім з 14 години до 18, їдучи у відпустку в серпні <...> чекаючи виходу на пенсію <...> піклуючись про свої вихідні <...> Зате немає ніяких протипоказань до того, щоб Гайдеггер у... хатині в Шварцвальді, а потім і в університеті роздумував в тіні крематоріїв над забуттям буття, європейським нігілізмом, відновленням метафізики, а потім, з членським квитком нацистської партії в кишені, доносив на своїх колег..." [4]. С. Хазарізінг не дарма вважає, що одним із найбільш визначних винаходів сучасної французької культури є "інтелектуал". Інтелектуали у Франції – це не просто експерти у своїх галузях, наприклад у сфері літератури, мистецтва, релігії, філософії, культури та історії. Мова інтелектуала – універсальна. Спільнота інтелектуалів – це вогнище, з якого виходять іскри новітніх та – у результаті – найвпливовіших тенденцій. Очікується, що інтелектуал дасть відповіді на вся запитання (схожі очікування покладаються на вітчизняних публічних філософів чи на експертів-культурологів). "Цей французький інтелектуалізм також проявився у множині теорій про знання, свободу і становище людини. Послідовні покоління сучасних інтелектуалів, більшість з яких навчалася у Паризькій *École Normale Supérieure*, дискутували про сенс життя в книгах, газетних статтях, петиціях, рецензіях і журналах, у процесі вибудовування філософських систем, таких як раціоналізм, еkleктика, спиритизм, республіканізм, соціалізм, позитивізм і екзистенціалізм", – зазначає автор [13]. З іншого боку, М. Сімонз пише, що традиція філософських кав'ярень зі складними дискусіями про "високі матерії" вмирає, оскільки люди тепер ведуть тут не філософські діалоги, а швидше лише зустрічаються задля задоволення комунікативних потреб [18].

Власне, тут доречно буде згадати думку Р. Коллінза, якому належить "глобальна теорія інтелектуальних змін". Дослідник писав, що історія інтелектуальної думки постає як історія груп. Причому Р. Коллінз наголошує, що він не має на увазі нічого абстрактного, лише буквально говорить про кола близьких друзів, колег, партнерів для дискусії, спільнот, які часто мають усі характеристики соціальних рухів [10, р. 27]. Культура породжує сама себе. Вчений підкреслює, що не можна довести автономність культури та гіпотезу пояснюваності форм та змін культури з погляду лише її самої. Але така недоказовість не є приводом для редукціонізму.

Дослідник пише про культуру як про мета-соціальне утворення, яке робить можливим соціальне взагалі [10, р. 32]. Повертаючись до специфіки інтелектуальних дискусій у просторі філософської кав'ярні, доречно згадати також позицію С. Пролесва, який підкреслював, що тема присутності філософії у публічному просторі є досить звичною та актуальною у будь-який час. Проте простір кав'ярні дозволяє говорити про вихід інтелектуальної думки за межі інституцій, про можливість позаакадемічного існування інтелектуальної спільноти. Мисленнєвий запит, необхідність здобути певний досвід штовхає інтелектуалів до участі у позаакадемічних спільнотах, дискусійних клубах та проведення часу у філософських кав'ярнях [3, с. 8]. 1960–1970-ті роки перегортають саме розуміння історії, породжуючи поняття " нової культурної історії" [17], логіка чого лежить у процесі інтелектуального перевороту у полі позаінституційної публічності знання.

Між тим, чи не найвідомішим не лише французьким, але міжнародним інтелектуальним дискусійним клубом був "Еранос". Фондатором даної спільноти вважається Ольга Фрьобе-Каптейн, яка у 1933 р. організувала зустрічі провідних світових інтелектуалів у своєму будинку під Асконою у Швейцарії. Мислителі, які збиралися тут, належали до найрізноманітніших галузей знання: історія, біологія, культурологія, математика, філософія, релігієзнавство, теологія тощо. Знайшлося місце навіть для розвідок у полі езотеризму. І. Прогофф згадає про заснування "Ераносу" як про результат випадкової ідеї, реалізація якої змінила уявлення про розвиток соціогуманітарного знання: "Через деякий час виникла ідея запросити групу видатних вчених і мислителів для участі в літній зустрічі <...> Кожному гостю було запропоновано представити оригінальну доповідь в обмін на гостинність пані Фрьобе під час конференції. Вона розіслала запрошення на літо 1933 року... її запрошення прийняли такі відомі діячі, як К. Г. Юнг, Г. Циммер, Ф. Хайлер і Е. Буонаюті. На наступний рік до списку доповідачів приєднався М. Бубер, і спільна присутність К. Г. Юнга і М. Бубера зробило другу зустріч вельми значною подією" [5]. Можна зробити припущення, що розвиток досліджень саме у такому вигляді був спричинений потребою в інтелектуальному виклику, специфіка якого полягала у дифузній мультидисциплінарності, що лягла в основу власне культуральних досліджень. Серед учасників "Ераносу" можна згадати Л. Бека, М. Бубера, Ж. Дюрана, Т. фон Іксюля, А. Корбена, Х. Плеснера, Д. Т. Судзукі, Е. Шредінгера, М. Еліаде, К. Г. Юнга, Р. Отто, І. Пригожина та ін. На значній кількості зустрічей тон задавав саме К. Г. Юнг, через що "Еранос" часто хибно визначають як суто юнгіанську спільноту. На думку М. Колеснік, домінуючими у дискусіях клубу "Еранос" були все ж соціогуманітарні науки [15, р. 85].

Наукова новизна дослідження. Культуральні дослідження на території Франції являють собою абстрактно-теоретичні формування, оскільки у даному випадку констатується відсутність опори на емпіричний матеріал (як у англосаксонському варіанті культурних досліджень). Тому розвиток культуральних досліджень чистої теоретичної спрямованості відбувався інакше, ніж у англосаксонських колег французів. Одна із форм розгортання таких досліджень – це зародження нових ідей не у рамках академічного простору, але у ході дискусій у "стінах" так званих інтелектуальних спільнот. Одна з таких спільнот – славновісний клуб "Еранос". Між тим

публічний простір дозволяв інтелектуалам збиратися у "філософських кафе". Ця традиція зберігається до нашого часу, продовжуючись у журналах, які видаються такими інтелектуальними спільнотами.

Висновки. Знання існує не лише у стінах академічних інституцій. У період зламу старих та породження нових форм на перший план висуваються неформальні об'єднання інтелектуалів, які постають у вигляді інтелектуальних дискусійних спільнот, зібрань у філософських, літературних тощо кав'ярнях. Культуральні дослідження на перших порах свого становлення необхідно пов'язані з філософською думкою, оскільки постать філософа у Франції мислиться ширше, ніж у вітчизняній традиції. Тут філософ є інтелектуалом, який займається широким колом питань. Методологія та основна проблематика культуральних досліджень оформлюється саме в рамках діяльності інтелектуальних дискусійних спільнот. З них особливої уваги заслуговує "Еранос", який функціонує, починаючи з 1933 р. Особливістю "Ераносу" є, зокрема, його міжнародний характер.

Список використаних джерел

1. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Ю. Габермас ; пер. з нім. А. Онішка. – Львів : Літопис, 2000. – 319 с.
2. Зиммель Г. Понятіе и трагедия культуры / Г. Зиммель // Избранное. Т. 1. Философия культуры. – М. : Юрист, 1996. – С. 445–474.
3. Філософія у публічному просторі: Між академічністю й популярністю. Круглий стіл "Філософської думки" // Філософська думка. – 2017. – № 1. – С. 6–27.
4. Онфре М. Несчастья (и величие) философии / М. Онфре ; пер. с фр. Д. Кралечкина. – URL: https://scepis.net/library/id_1429.html (дата звернення 01.01.2019).
5. Прогофф И. Идея Эраноса / И. Прогофф // Религия и Здоровье. – 1966. – Т. 5. – № 4. – С. 307–313.
6. Рудинеско Е. Философи в обіймах бурі / Е. Рудинеско ; пер. з фр. О. А. Юдіна. – К. : Наука-Центр, 2007. – 208 с.
7. Сайт фонду "Еранос". – URL: <http://www.eranofoundation.org/> (дата звернення 25.12.2018).
8. Brock D.W. The Public Turn in Philosophy. Report from the Center for Philosophy & Public Policy / D.W. Brock ; University of Maryland. – 1987. – V. 7. – № 1. – URL: <https://journals.gmu.edu/PPPQ/article/view/1023/786> (дата звернення 01.01.2019).
9. Coffinet S.-A. Le "Café Philo" ou la Pratique du Débat à Visée Démocratique et Philosophique / S.-A. Coffinet // Journal de l'Alpha. – 2014. – № 195. – P. 39–50.
10. Collins R. The Sociology of Philosophies. A Global Theory of Intellectual Change/ R. Collins. The Belknap Press of Harvard University Press. – Cambridge, Massachusetts, and London, England, 2002. – 1121 p.
11. Courouve C. Démocratie et Anarchie dans les "Cafés de Philosophie" / C. Courouve // Esprit. Comprendre le Monde qui Vient. – 1998. – P. 200–204. – URL: <https://esprit.presse.fr/article/courouve-claude/democratie-et-anarchie-dans-les-cafes-de-philosophie-9816> (дата звернення 01.01.2019).
12. Glenn J. Steeped in Thought: The Philosophy Cafe Movement / J. Glenn. – URL: <http://dalamar.fastmail.net/SteepedInThought.html> (дата звернення 01.01.2019).
13. Hazareesingh S. The Decline of the French Intellectual / S. Hazareesingh. – 2015. – URL: <https://www.politico.eu/article/decline-of-french-intellectual-culture-literature-art-philosophy-history/> (дата звернення 25.12.2018).
14. Kale S. French Salons. High Society and Political Sociability from the Old Regime to the Revolution of 1848 / S. Kale. – Baltimore-Londres, The Johns Hopkins University Press, 2004. – 308 p.
15. Kolesnik M.A. Imaginary World as A Subject of "Eranos" Intellectual Group's Research in the 30–80s of the XX Century / M. A. Kolesnik // Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences 1 – (2016). – P. 79–90.
16. Philosophy on Second Life (from 24 August 2012). – URL: <http://www.philosophyforlife.org/pow-philosophy-on-second-life/> (дата звернення 01.01.2019).
17. Rubin M. Cultural history I: What's in a Name? / M. Rubin. – URL: http://www.history.ac.uk/makinghistory/resources/articles/cultural_history.html (дата звернення 25.12.2018).
18. Simons M. Thought For Food: Cafes Offer Philosophy In France / M. Simons // The New York Times. – 1998. – URL: <https://www.nytimes.com/1998/05/02/arts/thought-for-food-cafes-offer-philosophy-in-france.html?pagewanted=all> (дата звернення 01.01.2019).

References

1. Habermas, Y. (2000). Structural Transformation in the Sphere of Openness: Civil Society Category Research. Lviv, Litopys [In Ukrainian].
2. Simmel, G. (1996). The Concept and Tragedy of Culture. Moscow, Yurist [In Russian].
3. Philosophy in public space: Between the Academicism and popularity. Round-table discussion of the "Filosofs'ka dumka" (2017). *Filosofs'ka dumka*, 1, 6–27 [In Ukrainian].
4. Onfre, M. Misfortune (and Greatness) of Philosophy. Retrieved from https://scepis.net/library/id_1429.html [In Russian].
5. Proff, I. (1966). Idea of Eranos. *Religion and Health*, 5, 4, 307–313 [In Russian].
6. Rudinesko, E. (2007). Philosophers in the Arms of the Storm. Kiev, Nauka-Centr [In Ukrainian].
7. The site of the "Eranos" Foundation. Retrieved from <http://www.eranofoundation.org/> [In Italian].
8. Brock, D. W. (1987). The Public Turn in Philosophy. Report from the Center for Philosophy & Public Policy. University of Maryland, 7, 1. Retrieved from <https://journals.gmu.edu/PPPQ/article/view/1023/786> [In English].
9. Coffinet, S.-A. (2014). The "Philosophical Café" or the Practice of Debate with Democratic and Philosophical Regard. *Journal of the Alpha*, 195, 39–50 [In French].
10. Collins, R. (2002). *The Sociology of Philosophies. A Global Theory of Intellectual Change*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, and London, England [In English].
11. Courouve, C. (1998). Democracy and Anarchy in the "Philosophical Cafes". *Esprit*. Understanding the World that Comes, 200–204. Retrieved from <https://esprit.presse.fr/article/courouve-claude/democracy-and-anarchy-in-the-cafes-of-philosophy-9816> [In French].
12. Glenn, J. Steeped in Thought: The Philosophy Cafe Movement. Retrieved from <http://dalamar.fastmail.net/SteepedInThought.html> [In English].
13. Hazareesingh, S. (2015). The Decline of the French Intellectual. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/decline-of-french-intellectual-culture-literature-art-philosophy-history/> [In English].
14. Kale, S. (2004). *French Salons. High Society and Political Sociability from the Old Regime to the Revolution of 1848*. Baltimore-London, Johns Hopkins University Press [In English].
15. Kolesnik, M. A. (2016). Imaginary World as A Subject of "Eranos" Intellectual Group's Research in the 30–80s of the XX Century. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences* 1, 79–90 [In English].
16. Philosophy on Second Life (from 24 August 2012). Retrieved from <http://www.philosophyforlife.org/pow-philosophy-on-second-life/> [In English].
17. Rubin, M. Cultural history I: what's in a name? Retrieved from http://www.history.ac.uk/makinghistory/resources/articles/cultural_history.html [In English].
18. Simons, M. (1998). Thought For Food: Cafes Offer Philosophy In France. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/1998/05/02/arts/thought-for-food-cafes-offer-philosophy-in-france.html?pagewanted=all> [In English].

Надійшла до редколегії 25.08.20

Б. Э. Носенок

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ СООБЩЕСТВА КАК ПРОСТРАНСТВО КУЛЬТУРАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Раскрыто логику процесса становления культуральных исследований в пространстве вне академических институций. Исследовано интеллектуальные сообщества, дискуссионные клубы и философские кафе, значительное внимание уделяется также исследованию специфики деятельности круга "Эранос". Применен метод исторической реконструкции, который определяется как центральный в данном исследовании. Охарактеризованы особенности функционирования интеллектуальных сообществ, которые раскрываются с помощью идеографического и диахронического методов. Подчеркнута важность мультидисциплинарной методологии, которая позволяет представить характеристику культуральных исследований в противовес исследованиям культурным. Использован системный метод, который оказывается необходимым в демонстрации значимости публичного пространства для процесса развертывания культуральных исследований. Определено, что культуральные исследования являются абстрактно-теоретическими формированиями, поскольку они не опираются на эмпирический материал (в отличие от англосаксонского варианта культурных исследований). Установлено, что развитие культуральных исследований чистой теоретической направленности происходило иначе, чем в англосаксонской гуманитаристике, а одной из форм развертывания таких исследований было зарождение новых идей в рамках неакадемических интеллектуальных сообществ. Доказано, что публичное пространство сыграло главную роль в деятельности дискуссионных клубов.

Ключевые слова: культуральные исследования, интеллектуальные сообщества, дискуссионные сообщества, "Эранос", мультидисциплинарность, публичное пространство, философские кафе.

Bohdana Eduardivna Nosenok

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTELLECTUAL COMMUNITIES AS A SPACE OF CULTURE-BASED STUDIES

The aim of the paper is to reveal the specifics of the culture-based studies development process in the space of non-academic intellectual and discussion communities, namely, the "Eranos" and different philosophical cafes.

The research methodology. One of the main research methods is historical reconstruction. Intellectual communities are presented from the perspective of applying ideographic and diachronic methods. Culture-based studies require the use of a multidisciplinary methodology, and the presentation of the development of culture-based studies in the framework of the formation of public space requires an appeal to the system method.

Results. Knowledge exists not only within the walls of academic institutions. In the period of breaking of the old and the birth of new forms, the informal unions of intellectuals. There are different types of intellectual and discussion communities, gatherings in philosophical, literary cafes, are put on the forefront. Culture-based studies, at the very beginning of its formation, are associated with philosophical thought, since the figure of a philosopher in France is conceived wider than in the Ukrainian tradition. There the philosopher provides the intellectual activity, exploring a wide range of items. The methodology and the main issues of culture-based studies are formalized within the framework of the activity of intellectual discussion communities. Of these, "Eranos", which has been functioning since 1933 year, deserves special attention. The specificity of "Eranos" is, in particular, its international character.

The novelty. Culture-based studies on the territory of France are abstract-theoretical formations since in this case it is stated that there is no reliance on empirical material (as in the Anglo-Saxon variant of cultural studies). Consequently, the development of cultural studies of pure theoretical orientation occurred differently than that of the Anglo-Saxon French colleagues. One of the forms of deployment of such studies is the emergence of new ideas not within the academic space, but during discussions inside the intellectual clubs. One of these communities is the famous "Eranos" club. Meanwhile, the public space also allowed intellectuals to gather in "philosophical cafes". This tradition continues to this day, especially in the activities of journals published by such intellectual communities.

The practical significance. The results of the study can be used in the construction of educational programs in the field of cultural studies, cultural history, Ukrainian culture.

Keywords: culture-based studies, intellectual communities, discussion communities, multidisciplinary, "Eranos", public space, philosophical cafes.